

Opinnäytetyö (AMK)

Sairaanhoitajakoulutus

2024

Kirke Koskela, Matilda Reinikainen ja Sini Westerberg

MIKSI YHTEISÖHOITO KANNATTAA PÄIHDERIIPPUUS- TYÖSKENTELYSÄ

– Vauvalähtöinen päihdekuntoutus

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitajakoulutus

2024 | 27 sivua

Kirke Koskela, Matilda Reinikainen ja Sini Westerberg

Miksi yhteisöhoito kannattaa päihderiippuvuustyöskentelyssä

- vauvalähtöinen päihdekuntoutus

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Turun Ensi- ja turvakoti ry:n avopalveluyksikkö Olivian kanssa, jossa tuetaan päihdeongelmaisen vanhemman ja vauvan välistä vuorovaikutusta sekä päihdeongelmasta toipumista yhteisöhoitomenetelmää käyttäen. Yhteisöhoitomallissa yhteisön jäsenet tukevat toisiaan yksilöllisissä tavoitteissaan. Päihdekuntoutuksessa yhteisö tukee yksilöä irti päihderiippuvuudestaan.

Opinnäytetyön tehtävänä oli tuottaa esite yhteisöhoidon taustoista kirjallisuuteen pohjautuen ammattihenkilöille ja esite yhteisöhoidon hyödyistä kirjallisuuteen sekä asiakkaiden palautteisiin liittyen uusille asiakkaille. Työssä keskityttiin siihen, mitä yhteisöhoito on menetelmänä ja mitä hyötyjä siitä on verrattuna yksilökohtaiseen päihderiippuvuustyöskentelyyn.

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena kehittämistyönä, jossa tuotettiin kaksi esitettä työyhteisön käyttöön. Yksi esite suunnattu ammattilaisille, jossa kerrotaan tiivistetysti yhteisöhoidosta menetelmänä ja sen hyödyistä. Toinen esite asiakkaille, josta saa helposti ja nopeasti tietoa yhteisöhoidon hyödyistä. Esite on sähköisessä muodossa, jota toimeksiantaja voi muokata tarpeen mukaan ja käyttää millä tavalla haluaa.

Asiasanat:

Yhteisöt, yhteisöhoito, päihderiippuvuus, toipuminen

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in Nursing

2024 | 27 pages

Kirke Koskela, Matilda Reinikainen ja Sini Westerberg

Why community treatment is beneficial in working with substance abuse

- Baby-centered substance abuse rehabilitation

The thesis has been conducted in collaboration with the open care unit Olivia of The Federation of Mother and Child Homes and Shelters, which supports the interaction between a parent with substance abuse issues and their baby, as well as the recovery from substance abuse using community treatment methods. In community care, community members support each other in their individual goals. In substance abuse rehabilitation, the community assists individuals in overcoming their addiction.

The aim of the thesis was to create a brochure for professionals based on literature on the background of community care, and a brochure for new clients regarding the benefits of community care based on literature and customer feedback. The focus of the work was on what community treatment entails as a method and what benefits it offers compared to individual substance abuse work.

The thesis was carried out as functional development work, resulting in the production of two brochures for use by the work community. One brochure is aimed at professionals, providing a concise overview of community treatment as a method and its benefits. The other brochure is for clients, offering easy to read information about the benefits of community treatment. The brochure is in an electronic format, which the work community can customize as needs and use in any way they see fit.

Keywords:

Community, community care, substance abuse, recovery

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Kehittämistyön tehtävä ja tavoite	6
3 Päihderiippuvuus ja -kuntoutus	7
4 Yhteisöhoito	9
4.1 Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä	10
4.2 Perhekuntoutus	11
4.3 Yksilökuntoutus	12
5 Kehittämistyön toteutus	14
6 Tuotos ja sen arviointi	16
7 Eettisyys ja luotettavuus	19
8 Pohdinta	21
Lähteet	24

Liitteet

Liite 1. Asiakasesite

Liite 2. Ammattilaisesite

1 Johdanto

Odottavat päihteitä käyttävät äidit ovat monella tapaa marginaaliryhmää, ja päihteiden käytön aiheuttamat ongelmat ovat asettaneet heidät asemaan, jossa monet saattavat pitää heitä hankalina hoidettavina. He ovat kuitenkin juuri niitä, jotka tarvitsevat erityistä apua ja tukea vanhemmuuden taitojen kehittämisessä ja tukemisessa. Yhteiskunta suhtautuu usein kielteisesti päihteitä käyttäviin vanhempiin ja päihteitä käyttävä äiti saatetaan tuomita helposti huonoksi äidiksi. Päihteitä käyttävä äiti on kuitenkin oikeutettu asianmukaiseen kuntoutukseen ja tukeen, aivan kuten kaikki muutkin. (Andersson 2013.)

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantajan toiveesta yhteisökuntoutuksen hyödyistä päihderiippuvuustyöskentelyssä, keskittyen erityisesti vauvalähtöiseen päihdekuntoutukseen. Toimeksiantajana oli Turun Ensi- ja turvakotien liiton avopalveluyksikkö Olivia, joka on osa ETKL:n koordinoimaa valtakunnallista Pidä kiinni -hoitojärjestelmää, jonka tehtävänä on hoitojärjestelmän kehittäminen päihteitä käyttäville odottaville äideille ja pikkulapsiperheille.

Kehittämistyön tehtävänä oli tuottaa esite yhteisöhoidon taustoista kirjallisuuteen pohjautuen ammattihenkilöille ja esite yhteisöhoidon hyödyistä kirjallisuuteen ja asiakkaiden palautteisiin liittyen uusille asiakkaille. Tavoitteena on välittää esitteiden avulla tietoa yhteisöhoidon taustoista uusille työntekijöille ja yhteisöhoidon hyödyistä uusille asiakkaille. Tärkeää oli tuottaa helposti saatavilla olevaa tietoa vauvalähtöisestä päihdekuntoutuksesta, koska sitä ei ole saatavilla vielä niin laajalti, kuin tarve olisi. Lähdeaineistoa löytyy Suomesta ja ulkomailta, mutta useat haut veivät samojen lähteiden tai tekijöiden luo. Kyseessä on kuitenkin menetelmä, josta vanhakin tieto on ajankohtaista.

2 Kehittämistyön tehtävä ja tavoite

Kehittämistyön tehtävänä oli tuottaa esite yhteisöhoitoon taustoista kirjallisuuteen pohjautuen ammattihenkilöille ja esite yhteisöhoitoon hyödyistä kirjallisuuteen ja asiakkaiden palautteisiin liittyen uusille asiakkaille. Tavoitteena on välittää esitteiden avulla tietoa yhteisöhoitoon taustoista uusille työntekijöille ja yhteisöhoitoon hyödyistä uusille asiakkaille.

Toimeksiantajana toimi Turun ensi- ja turvakotien liiton avopalveluyksikkö Olivia. Kehittämistyössä tuotetut esitteet tulevat käyttöön myös muihin Tuentu:n yksiköihin, joissa toteutetaan yhteisöllistä päihdekuntoutusta.

3 Päihderiippuvuus ja -kuntoutus

Päihderiippuvuus on sekä alkoholin että muiden päihdyttävien aineiden haitallista käyttöä. Päihderiippuvuudelle ominaista on päihteen jatkuva, toistuva tai pakonomainen käyttö riippumatta siitä aiheutuvista haitoista. Alkoholin lisäksi päihdyttäviä aineita ovat muun muassa eri huumeet ja lääkkeet. (Suomen Lääkäriliitto 2021.) Suomessa eniten käytettyihin huumeisiin kuuluvat esimerkiksi kannabis, amfetamiini, metamfetamiini, ekstaasi, kokaiini, buprenorfiini ja muut opioidit. Opioidien ja muiden keskushermostoa stimuloivien lääkkeiden pitkäaikainen käyttö voi kasvattaa sietokykyä (toleranssi) jopa kymmenkertaisesti. Päihderiippuvuuteen liittyen usein fysiologisen riippuvuuden kehittyminen ja käyttäjällä ilmenee käytön lopettamisen jälkeen vieroitusoireita. (Häkkinen 2023.)

Vieroitusoireyhtymä saa henkilön usein jatkamaan päihteen haitallista käyttöä. Fyysiset vieroitusoireet riippuvat käytetystä aineesta, mutta ovat tyypillisesti vastakkaisia huumeiden vaikutuksille. Psykkiset oireet muistuttavat toisiaan kaikkien päihteen kohdalla. Ahdistuneisuus ja levottomuus esiintyy tavallisesti kaikkien päihteen vieroitusoireina. (Häkkinen 2023.) Haitallinen käyttö näkyy taloudellisesti, sosiaalisesti ja terveydellisesti. Päihderiippuvuudesta voi muodostua fyysisen riippuvuuden lisäksi myös psyykinen riippuvuus. (Suomen Lääkäriliitto 2021.) Tässä tilanteessa riippuvuus ilmenee usein ilman merkittävää toleranssia tai vieroitusoireita. Riippuvuus on luonteeltaan psykologista, joka perustuu käytettävän päihteen ominaisuuteen tuottaa hyvää oloa sekä mieltä kiihottavia aistiharhoja, tai muuta mielihyvää tuottavia psyykkisiä vaikutuksia. Riippuvuus voidaan tässä tapauksessa ymmärtää psykologisella tasolla pakonomaisena keinona vapautua edes hetkeksi omista ahdistavista tunteista. Päihteen jatkuva käyttö kuitenkin vain lisää käytön taustalla olevia ahdistavia tunnetiloja, jolloin käytön vähentäminen tai lopettaminen tuntuu ylitsepääsemättömältä. (Häkkinen 2023.)

Päihderiippuvaisen hoitoverkosto koostuu monista eri toimijoista. Ensimmäisenä portaana yleiset palvelut, esimerkiksi terveyskeskukset.

Seuraavana portaana päihdehuollon erityispalvelut, kuten hyvinvointialueiden päihde- ja mielenterveysyksiköt, A-klinikat tai nuorisoasemat.

Päihderiippuvuudesta kärsivän henkilön vieroitushoito ja muu hoito suunnitellaan ja toteutetaan niihin erikoistuneessa yksikössä, jonne voi hakeutua ilman lähetettä. Apua ja neuvoa hoitoon hakeutumiseen voi pyytää terveyskeskuksesta tai opiskeluterveydenhuollosta. Avun pyytäminen huumeongelman osalta on haasteellista, koska huumeiden käyttö on rangaistavaa. Huumeiden käytöstä ei välttämättä uskalleta kertoa, mikä voi vaikeuttaa avun saamista. (Mäkelä & Niemelä 2015.)

Päihdehoitoon erikoistuvissa yksiköissä tehdään hoitoa varten yhdessä hoitosuunnitelma. Hoitosuunnitelmassa määritellään hoidon tavoitteet, lääketieteellinen ja psykososiaalinen hoito, kuntoutus ja seuranta. Tässä kaikessa tärkeässä roolissa on mukana sosiaalitoimi, joka auttaa asumisen, työn ja toimeentulon suhteen. (Huumeongelmat: Käypä hoito -suositus, 2018.) Suomessa päihdeongelmaisten hoitoa ohjaa Päihdehuoltolaki (41/1986). Pelkkä vieroitushoito on usein päihderiippuvuuden hoidossa riittämätöntä.

Vieroitusjakson jälkeen hoito jatkuu joko avohoidossa, laitospäivähoitoon tai yhteisöhoitona. Vertaisryhmätoiminnalla on tärkeä rooli huumeongelmien hoitojärjestelmässä. Vertaisryhmistä tunnetuimpia ovat NA-ryhmät (nimettömät narkomaanit). Psykososiaalisen hoidon lisäksi huumeriippuvuuden hoidossa käytetään lääkehoitoa erityisesti vieroitusjaksojen aikana. Opioidiriippuvuuden hoidossa tuloksellista on buprenorfiinilla tai metadonilla toteutettu opioidikorvaushoito, mutta muiden huumeriippuvuuksien hoitoon ei ole tehokasta lääkehoitoa. (Mäkelä & Niemelä 2015.)

Myös seulat eli huumetestit ovat tärkeä osa päihdekuntoutusta. Huumetestejä voidaan ottaa veri-, virtsa-, sylki-, hius-, hiki- ja ihonäytteistä käyttötarkoituksen ja näytetyypin mukaan. Pikatestit ovat nopea ja luotettava tapa varmistaa, onko elimistössä huumeita. (Testerit 2024.)

4 Yhteisöhoito

Yhteisöhoitomalli tarkoittaa sitä, että yhteisö auttaa yksilöitä saavuttamaan asetetut tavoitteet (De Leon, 2000). Päihderiippuvaisten yhteisöhoito onkin alun perin syntynyt päihteiden käyttäjien aloitteesta ilman ammatillista järjestelmää.

Toisen maailmansodan loppuvaiheiden aikana englantilaisen psykiatrisen laitoshoidon piirissä kehittyivät mielenterveystyön ensimmäiset sosiaalipsykiatriset terapeuttiset yhteisöt. (Kallio & Ylitalo 2018.)

Terapeuttisessa yhteisöhoitossa opitaan toipumista tukevia taitoja ja asenteita turvallisessa ja päihteettömässä ympäristössä. Toiminnan tarkoituksena on avoimuus, tasa-arvo, yhteisöllisyys ja todellisuuden kohtaaminen. Yhteisöllisyys tarkoittaa, että jokainen toimija osallistuu yhtä paljon yhteisössä tapahtuvaan suunnitelmaan. Yhteisöllisyydellä tuetaan jokaisen vastuunottamista itsestään ja muista kuntoutujista. (Ikonen 2021.) Yhteisöhoitossa asiakkaat ovat hoidon pääasiallisia toteuttajia. Terapeuttisen yhteisön jäsenet toimivat yhdessä kuin perhe. Tämä korostaa yksilöiden oman toimijuuden merkitystä toipumisessa. Yhteisöhoiton tavoitteena on kokonaisvaltainen elämänmuutos ja paluu yhteiskunnan tasavertaiseksi jäseneksi. (Kallio & Ylitalo 2018.)

Yhteisöhoitolle ominaista on se, että yhteisön toiminnasta vastaavat asukkaat ja työntekijät yhdessä. Joskus tämä saattaa aiheuttaa yhteisössä konflikteja, mutta sekin opettaa yhteisölle uudenlaisia päihteettömiä vuorovaikutus- ja kriisinvratkaisutaitoja, sekä turhautumisten ja pettymysten sietämistä turvallisesti. (Kotkavirta 1998.) Yhteisöhoiton avulla pystytään luomaan paikka, jossa on turvallista opetella uusia päihteettömiä elämäntaitoja ja vastuunottoa. Päihdekuntoutuja pystyy näin luomaan uutta päihteetöntä minäkuvaa uudelleen. Toimiva yhteisö on turvallinen ja korjaava tila, jossa on tilaa erehtyä, tehdä virheitä ja kehittyä. Yhteisöhoito ja terapeuttisen yhteisön synty vaatii osaamista ja motivaatiota potilailta, johdolta ja henkilöstöltä. (Yhteisöakatemia 2016.)

Yhteisöhoito vaatii toiminnallisia ja sosiaalisia rakenteita. Toiminnalliset rakenteet auttavat yhteisöä organisoimaan päivittäistä elämää. Näitä toimia ovat

muun muassa yhteisökokoukset, henkilöstökokoukset, työtoiminnot ja terapeutit ryhmät. Yhteisön kaikkia tapahtumia käytetään kuntoutumisessa hyödyksi. Sosiaaliset rakenteet taas luovat toiminnalle perustan. Perustan rakentamiseen tarvitaan johto, henkilöstöyhteisö, asiakasyhteisö, roolit ja säännöt. Hyvässä yhteisössä nämä rakenteet elävät yhteistä arkea ja kommunikoivat avoimesti keskenään. (VAK ry 2020.)

Yhteisöhoidossa hyötyinä korostuu vertaisuus samassa elämän tilanteessa olevien kanssa sekä turvallinen ja kannustava ympäristö, joka tukee yksilöllisiä tavoitteita. Tärkeää ovat toipumista tukevat arkitiimit, joita on yhteisöhoidossa helpompi ylläpitää, kun tukena on osaava henkilökunta ja muut yhteisöhoidon jäsenet. Yhteisön jäsenet, jotka osoittavat odotettuja käyttäytymismalleja sekä heijastavat yhteisön arvoja ja opetuksia, nähdään esikuvina. Yhteisön vahvuus sosiaalisen oppimisen kontekstina liittyykin sen esikuvien määrään ja laatuun. (De Leon 1994.)

4.1 Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä

Turun ensi- ja turvakodin vauvalähtöistä päihdetyötä tekevät yksiköt Olivia ja Pinja ovat osa ETKL:n koordinoimaa valtakunnallista Pidä kiinni® -hoitojärjestelmää. Valtakunnallinen hoitojärjestelmä on kehitetty päihdeongelmallisille raskaana oleville naisille ja vauvaperheille Raha-automaattiyhdistyksen projektirahoituksen tuella. Projektin aikana on luotu hoitomalli, jonka tavoitteena on ehkäistä ja minimoida sikiövaurioita tukemalla äidin päihdeettömyyttä raskausaikana sekä tukea vanhemman ja vauvan varhaisen vuorovaikutussuhteen syntymistä ja vanhemmuutta perheissä, joissa äidillä tai molemmilla vanhemmilla on päihdeongelma. Tavoitteena on tavoittaa päihteitä käyttävät äidit ja vauvaperheet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarjota heille oikein kohdennettua tukea. (Andersson 2020.)

Hoidossa yhdistyy päihdekuntoutus, sekä vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Raskauden aikana äitiä tai molempia vanhempia

tuetaan päihteettömyydessä ja vanhemmuuteen kasvamisessa. Syntymän jälkeen päihdekuntoutus jatkuu ja vanhempien ja lapsen välisen vuorovaikutuksen syntymistä tuetaan. (Arponen 2019.) Vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa mennään vauvan ehdoilla. Vauvat eivät odota äidin kuntoutumista, vaan tarvitsevat alusta asti riittävän hyvää hoitoa. Vanhemman tausta ja päihteiden pitkäaikaisen käytön vaikutukset voivat estää äitiä ymmärtämästä, mitä vauva vaatii. Työntekijän rooli tässä on toimia vauvan äänenä, joka muistuttaa äitiä vauvan tarpeista. (Nyman 2015.) Kuntoutusta tarjotaan odottaville äideille ja vauvaperheille. Perhekuntoutus on ympärivuorokautista hoitoa ja kuntoutusta. Perhekuntoutuksessa henkilöstö on moniammatillista, kuntoutus on laaja-alaista, psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista ja myös taloudellista. (Arponen 2019.) Tavoitteena on tavoittaa päihkeitä käyttävät äidit ja vauvaperheet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Motivaatio päihteettömyyteen on korkeimmillaan raskauden aikana ja ensimmäisinä kuukausina lapsen syntymän jälkeen (Andersson 2020.)

4.2 Perhekuntoutus

Suomessa lasten huostaanoton yleisimmät syyt muuttuivat 1990-luvulla. Ennen huostaanoton yleisimmät syyt olivat vanhempien kuolema tai lapsen hylkääminen. 2000-luvulla vanhemman alkoholin, huumeiden tai mielenterveysongelmien aiheuttama lapsen tarpeiden laiminlyönti yleistyi huostaanoton syynä. Suomessa huostaanoton päämäärä on tarjota lapselle turvallinen ympäristö ja saattaa lapsi takaisin vanhempiensa luo heti kun tilanne on muuttunut ja vanhemmat voivat tarjota lapselle turvallisen kasvu ympäristön. Oikein kohdistetulla tuella pystytään välttymään huostaanotolta. (Kalland & Sinkkonen 2001.) Perhekuntoutus tarjoaa perheelle tukea ennen huostaanoton tapahtumista.

Perhekuntoutus luetaan perhetyön yhdeksi tärkeimmäksi toiminnalliseksi työmuodoksi, tavoitteena keskeisesti lapsiperheen voimavarojen ja arjen tukeminen sekä lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen kehittäminen (Hurtig 2003). Uusi lastensuojelulaki (Lastensuojelulaki 417/2007) velvoittaa järjestämään tarpeen mukaan perhekuntoutusta. Perhekuntoutus on sosiaalihuoltolakiin perustuvaa kuntouttavan toiminnan järjestämistä, jatkuvaa hoitoa antavissa sosiaalihuollon toiminta yksiköissä. Sen tavoitteena on ylläpitää ja edistää perheen, yksityisen henkilön sekä yhteisön sosiaalista toimintakykyä ja turvallisuutta. Kuntoutusta toteutetaan tukemalla vanhempia ja huoltajia lasten kasvatuksessa ja toteuttamalla yksilö- ja perhekohtaista lastensuojelua. (Hurtig 2003.)

4.3 Yksilökuntoutus

Yksilökuntoutus on yleisempi hoitomuoto Suomessa, vaikka yhteisöhoito on tutkitusti tehokkaampaa (VAK ry 2020). Yksilökuntoutuksessa nimensä mukaisesti ei ole yhteisöä, johon turvautua. Myös yksilökuntoutuksessa on erilaisia hoitomuotoja, kuten katkaisuhuito, lääkehoito, korvaushoito ja riippuvuuspsykiatria. Näissä keskitytään yksilöön ja hänen elämäntilanteensa sekä arjen ongelmiin.

Katkaisuhuito on lyhytaikainen hoitajakso, joka keskittyy sekä päihteiden käytön lopettamiseen kokonaan että vieroitusoireiden hoitoon ja hallintaan. Hoitajakso toteutetaan usein suljetussa ja turvallisessa ympäristössä, jossa tavalliset arjen haasteet eivät ole läsnä. Katkaisuhuitoon liittyy yleensä lääkehoito, jolla vieroitusoireita voidaan helpottaa. Katkaisuhoidossa käydään läpi lisäksi keinoja, joilla pysytellä päihteistä irti arjessa. Hoitajakson jälkeen jatketaan päihdekuntoutusta ulkomaailmassa. (Kantamo 2023.)

Korvaushoitoa käytetään opioidiriippuvuuden hoitamiseen. Hoitoon liittyy lääkehoito ja henkilökunnan tuki esimerkiksi keskustelukäyntien muodossa. Korvaushoito on pitkäaikainen prosessi, jonka tavoitteena on elämä ilman

opioideja ja korvauslääkkeitä tai haittojen vähentyminen ja elämänlaadun parantaminen. (Mäkelä & Simojoki 2020.)

5 Kehittämistyön toteutus

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi syksyllä 2023 ja aihe saatiin toimeksiantajan pyynnöstä Turun Ammattikorkeakoululle. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä Turun ensi- ja turvakotien liiton avopalveluyksikkö Olivialle. Kehittämistyö etenee prosessina sykleissä aina tarpeen tunnistamisesta tulosten levittämiseen saakka. Työskentely muodostuu kehittämistarpeiden tunnistamisesta, ideoinnista, suunnittelusta, toteutuksesta, tuotoksesta, arvioinnista ja tulosten levittämisestä. Vaiheet voivat usein tapahtua yhtäaikaaisesti, eikä kehittämistoiminta etene lineaarisesti. Kehittämistyö vaatii osallistujilta epävarmuuden sietämistä, joustavuutta ja muiden näkemysten kunnioittamista. Kehittämistyössä on tärkeää pysähtyä, arvioida ja suuntautua eteenpäin, sekä kuunnella tasavertaisesti muita osallistujia ja arvioijia. (Salonen ym. 2017.)

Ennen opinnäytetyön aloittamista pidettiin tapaaminen toimeksiantajan kanssa. Näin ideointi ja suunnittelu tapahtui tarpeen arvioinnin kanssa osittain samaan aikaan. Toimeksiantaja antoi luovan vapauden opinnäytetyön toteuttamisessa, mutta toivoi opinnäytetyössä näkyvän erityisesti vauvalähtöinen päihdekuntoutus. Yhdessä opinnäytetyön tavoitteeksi päätettiin tuottaa esitteet uusille asiakkaille ja ammattihenkilöille.

Avopalveluyksikkö Olivia on kerännyt vapaamuotoisia asiakaspalautteita yhteisöhoidosta kyselylomakkeella. Asiakaspalautteita hyödynnettiin kehittämistyössä toimeksiantajan toiveesta. Palautteita ei analysoitu kehittämistyön tekijöiden toimesta. Anonymisoidut asiakaspalautteet vastaanotettiin helmikuussa 2024, jonka jälkeen ne käytiin läpi ja niistä valikoitiin suoraan kehittämistyönä toteutettuihin esitteisiin sopivia palautteita yhteisöhoitomallista. Palautteessa kysyttiin asiakkaiden mielipiteitä yksikössä tapahtuviin toimintoihin sekä avunsaantia päihdeettömyyteen ja vanhemmuuteen. Kaikki palautteet olivat positiivisia, joka helpotti rajausprosessia. Palautteita haluttiin hyödyntää asiakkaiden esitteessä, jotta he saavat lukea edellisten asiakkaiden ajatuksia yhteisöhoidon jälkeen, joka voi

lisätä uuden asiakkaan luottamusta tulevaa yhteisöhoitoa kohtaan. Tärkeää oli valikoida asiakkaiden esitteeseen palautteita, jotka antavat heille toivoa ja luottamusta tulevaa yhteisöhoitoa kohtaan. Ammattilaisten esitteessä kerrotaan yhteisöhoitomallista, sen toteutuksesta ja tutkituista hyödyistä.

Kehittämistyössä käytettiin lähteisiin perustuvaa teoretietoa ja Olivian keräämiä asiakaspalautteita. Sisällöllisen rakenteen luomisessa tiedonhaussa käytettiin sanoja yhteisöhoito, riippuvuus, terapeutin yhteisöhoito, vertaisuus, toipuminen ja kyseisten sanojen yhdistelmiä niin suomeksi kuin englanniksi. Tietokantoina käytettiin Cinahlia, hoitotyön tietokantaa eli Terveysporttia ja PubMediä. Teoriatiedon ja asiakaspalautteiden pohjalta kehitettiin esitteet asiakkaille ja ammattihenkilöille yhteisökuntoutuksen hyödyistä.

Kehittämistyö on työelämälähtöistä, jossa monialainen tiimi rajaa ja täsmentää kehittämistehtävän, suorittavat tarvittavan tiedonhaun, vaihtavat osaamistaan ja toteuttavat hankkeen. Tämä kehittää opiskelijan innovaatiovalmiutta. Opiskelija oppii luovaa ongelmanratkaisua, päämäärätietoisuutta ja yhteistyökykyä. (Salonen ym. 2017.)

6 Tuotos ja sen arviointi

Esitteen kirjoitustyyli tulisi kohdistua valitulle ryhmälle sekä olla aiheelle tarkoituksenmukaista. Toimeksiantajan kanssa tulisi olla vuorovaikutuksessa ja pyytää heidän palautettaan. (Airiksinen ym. 2014.) Kehittämistyössä tuotettiin kaksi erillistä esitettä yhteisohidosta päihderiippuvuustyöskentelyssä sekä asiakkaille, että ammattilaisille. Molemmat esitteet tehtiin Canva-pohjalle.

Ensimmäinen esite tehtiin uusille asiakkaille [Liite 1]. Tarkoituksena oli tehdä asiakasesitteestä yksinkertainen, uusia asiakkaita puhutteleva esite yhteisohidon hyödyistä ja asiakaspalautteista. Asiakasesitteen ensimmäisellä sivulla on yhteisohidon keskeisiä asioita. Yhteisohidon hyötyjä ovat vertaisuus samassa elämäntilanteessa olevien kanssa, toipumista tukevat arkirutiinit, päihteen ja kannustava ympäristö sekä asiantunteva henkilökunta, joka tukee elämän monissa osa-alueissa (Kotkavirta 1998). Asiakasesitteen toinen sivu sisältää toimeksiantajan keräämiä asiakaspalautteita aiemmilta asiakkailta. Palautteista etsittiin tietoa siitä, miten yhteisohitomalliin perustuvat toiminta koetaan Oliviassa ja mitä toimintaa halutaan säilytettävän ja mitä kehitettävän. Asiakasesitteeseen valittiin suoraan muutamia asiakkaiden palautteita, joilla kerrottiin yhteisohidon hyödyistä. Asiakaspalautteista valikoitiin yhteisohitomalliin liittyviä palautteita, joiden uskottiin puhuttelevan eniten uusia asiakkaita. Palautteet koskivat muun muassa vertaistukea, turvallista ympäristöä, kuntoutusmyönteistä ilmapiiriä ja erilaisia ryhmiä, joita Oliviassa järjestetään.

Asiakasesitteeseen valittiin kuvia, jotka luovat lämmintä ja yhteisöllistä tunnelmaa. Tärkeää oli, että kuvat sopivat esitteen muuhun ulkoasuun ja väreihin. Esitteisiin käytettävät kuvat olivat tärkeää valita tarkasti, sillä mikä tahansa julkaisu voi olla parempi ilman kuvia, kuin huonosti kuvitettuna. Asiakasesitteeseen valikoitui useampi kuva, sillä monta kuvaa samalla sivulla ei vie katsojan huomiota samalla tavalla kuin yksi iso kuva. Kuvien värit ja muodot vaikuttavat katsojan mielikuvaan, joten oli tärkeää valita aiheeseen sopivat kuvat ja sommitella ne esitteeseen rytmikkäästi. (Pesonen 2007.)

Toinen esite tehtiin Turun ensi- ja turvakodin ammattilaisille, jolla he voivat helposti jakaa tietoa yhteisohoidosta uusille työntekijöille ja yhteistyökumppaneille [Liite 2]. Ammattilaisessitteessä kerrotaan teoretietoa yhteisömallista ja sen hyödyistä sekä Pidä kiinni®-hoitojärjestelmästä. Ammattilaisosite aloitettiin esittelemällä ETKL:n koordinoima Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä, johon Turun ensi- ja turvakodin yksiköt kuuluvat. Hoitojärjestelmän esittelyn jälkeen esitteessä kerrotaan, kuinka hoitojärjestelmässä toteutetaan vauvalähtöistä päihdekuntoutusta sekä yhteisökuntoutusta. Aiheista on otettu teoriaa suoraan opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksesta. Tämän jälkeen esitteessä luetellaan yhteisohoidon hyödyt yksiköissä. Esitteessä esiin nostetut hyödyt ovat vertaisuus samassa elämäntilanteessa olevien kanssa, päihdeetön ja kannustava ympäristö, joka tukee päihdeetöntä lapsiperhe-elämää, arkirutiinit, jotka tukevat toipumista, varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen muodostuminen, kohderyhmän tarpeisiin erikoistunut henkilökunta, joka tukee elämän eri osa-alueilla sekä huostaanotolta välttyminen. Esitteen lopussa kuvattiin vielä lyhyesti yhteisohoidon ja Pidä kiinni-järjestelmän historiasta sekä Turun Ensi- ja turvakodin päihdekuntoutusta toteuttavien yksiköiden yhteystiedot.

Tekstin asettelu ja jaottelu on tärkeää hyvässä esitteessä. Tärkeimpiä asioita voidaan korostaa esimerkiksi tummentamalla tai alleviivaamalla. Myös esitteen värikyseen kannattaa kiinnittää huomiota. (Hirvonen ym. 2007.)

Ammattilaisosite toteutettiin ilman kuvia, jotta esitteeseen mahtui mahdollisimman paljon tietoa. Esitteeseen valikoituivat väreiksi sininen ja violetti, jotka sopivat toimeksiantajan väriteemaan. Ammattilaisessitteeseen saatiin puhuttelevuutta tummennettujen lauseiden kautta, joiden tärkeyttä haluttiin korostaa.

Kun molemmat esitteet alkoivat valmistua, esitteet toimitettiin toimeksiantajalle palautetta ja kehittämisideoita varten. Toimeksiantaja antoi positiivista palautetta esitteiden ulkonäöstä sekä sisällöstä. Palautteessa tuli esille myös kehittämisideoita, kuten muutaman asiakaspalautteen vaihtaminen

omaohjaajatyöskentelystä yhteisöhoitokeskeisiin palautteisiin. Esitteisiin liitettyjen yhteystietojen osalta poistettiin yksiköt, joissa ei päihdekuntoutusta toteuteta.

Kun esitteet muokattiin palautteiden avulla, pidettiin palaveri toimeksiantajan kanssa, jossa käytiin esitteet lause kerrallaan läpi. Näin saatiin helposti esitteistä molempia osapuolia miellyttävät niin asiasisällöllisesti, kuin ulkoisestikin. Esitteet kiersivät Olivian ja Pinjan työryhmissä, sekä esiteltiin Pinjan asukkaiden yhteisökokouksessa. Työryhmät ja asiakkaat olivat tyytyväisiä esitteisiin, eikä kehitysehdotuksia tässä vaiheessa enää ilmennyt. Esitteiden valmistamisen edetessä palautteiden tärkeys konkretisoitui. Keskenäistä työtä arvioidessa muiden ihmisten on helpompi nähdä, mikä toimii ja mikä ei. Kun saa palautetta ja muutosehdotuksia muilta, saa lopputuloksesta parhaan mahdollisen. Kyseessä on formatiivinen arviointi, joka on tukevaa, ohjaavaa ja kannustavaa palautetta. Palaute auttaa ymmärtämään tavoitteet, hahmottamaan edistymisen, sekä tiedostamaan, miten ja missä voi vielä parantaa. Näin palautteen saajalla on aktiivinen rooli oman oppimisensa ymmärtämisessä ja ohjaamisessa. Vertaispalautteen avulla oppii arvioimaan yhteistä toimintaa, työskentelyä ja tuotosta. Rakentava kritiikki ei kuitenkaan auta kehittämään työtä, ellei tekijä ole jo panostanut tehtävään tai ymmärrä palautteen tarkoituksen olevan auttaminen, eikä kritisointi. (Ketonen 2022.)

7 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä, jotta tulokset ovat luotettavia ja tutkimus on eettisesti hyväksytty. Opinnäytetyössä ei käytetty vilppiä, eli plagiointia, sepittämistä ja/tai vääristelyä. Vilppi vääristää tietoa, harhauttaa lukijoita ja heikentää tieteellisen työn tuotoksen. Käytettyjen tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien pitää olla eettisesti kestäviä ja kriteerien mukaisia ratkaisuja. Opinnäytetyö on suunniteltu ja toteutettu sille asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Opinnäytetyösopimus tehtiin Somaatti-palvelussa, jossa sopimuksen allekirjoittivat kaikki opinnäytetyön tekijät ja osallisena olleet. Tutkimuslupaa anottiin Turun ensi- ja turvakotien liitolta. Tutkimuslupa koski avopalveluyksikkö Olivian keräämiä asiakaspalautteita, joita hyödynnettiin kehittämistyössä. Asiakaspalautelomakkeet toimitettiin täysin anonymisti, eikä asiakastietoja käsitelty missään vaiheessa. Toimeksiantaja poisti henkilötiedot asiakaspalautelomakkeista ennen toimitusta, eikä asiakkaita pystytty tunnistamaan niiden perusteella. Emme tavanneet asiakkaita tai työntekijöitä kehittämistyön aikana. Eettisyyttä arvioidessa on huomioitava tieteelliset ja toiminnalliset käytännöt ja noudattaa toiminnan tieteellisiä perusteita. Eettisyys tulee esille jo opinnäytetyön alkuvaiheessa kehittämistoiminnan kohdentamisessa ja aiheen valinnassa. Opinnäytetyön alussa onkin hyvä miettiä voiko oman arvoperustan kannalta sitoutua. Tarkasti kannattaa kiinnittää huomiota tietolähteisiin. Kehittämistyön tavoitteisiin ei kuulu kenenkään loukkaaminen. Tieteellistä toimintaa tulee suunnitella, toteuttaa ja arvioida rehellisesti. Toiminnasta tulee myös viestiä avoimesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja mitään yksityiskohtia salaamatta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Luotettavuuden arvioinnissa pyritään selvittämään, kuinka totuuden mukaista tietoa on löydetty ja kyetty tuottamaan. Luotettavuuden arviointi on välttämätöntä, toiminnan ja tieteellisen tiedon kannalta. (Kylmä & Juvakka 2007.) Opinnäytetyön luotettavuutta nostaa se, että lähteitä on tarkasteltu

kirjoittajan ammattitaidon, kokemuksen ja osaamisen perusteella. Teoriatietoa ei ole kopioitu tai vääristelty, vaan kirjoitettu asianmukaisesti uudelleen ja merkitty tarkasti käytetyt lähteet. Turun ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan yli kymmenen vuotta vanhoja lähteitä pitäisi välttää, mutta tieto on kestävä, joten osa teoksista on yli 10- tai 20-vuotta vanhoja. Kyseessä on menetelmä, josta vanhakin tieto on ajankohtaista. Useat käyttämämme lähteet olivat käyttäneet samojen asiantuntijoiden teoksia, kuten George De Leon ja Kari Murto. Kyseiset nimet nousivat esille myös toimeksiantajan kanssa keskustellessa mahdollisista lähteistä. Luotettavuutta voi heikentää se, että yhteisökuntoutuksesta löytyi vähän suomenkielistä kirjallisuutta, vaikka se on menetelmänä ollut jo pitkään käytössä. Uutta tietoa oli haastavaa löytää ja lähteissä näkyivät samat tekijät. Raportin sisältö muuttui useasti ja muokkaamista oli paljon, mutta mielessä on pysynyt opinnäytetyön hyöty sekä asiakkaille, toimeksiantajalle, että ammattilaisillekin.

8 Pohdinta

Kehittämistyön tehtävänä oli tuottaa esite yhteisöhoitoon taustoista kirjallisuuteen pohjautuen ammattihenkilöille ja esite yhteisöhoitoon hyödyistä kirjallisuuteen ja asiakkaiden palautteisiin liittyen uusille asiakkaille. Tavoitteena oli välittää esitteiden avulla tietoa yhteisöhoitosta uusille työntekijöille ja yhteistyökumppaneille sekä yhteisöhoitoon hyödyistä uusille asiakkaille. Esitteitä työstettiin toimeksiantajan kanssa yhteistyössä, kunnes ne miellyttivät tekijöitä, toimeksiantajaa, sekä Olivian ja Pinjan asiakkaita. Esitteistä luotiin tiivistetyt, mutta kattavasti tietoa välittävät sekä visuaalisesti sopivat toimeksiantajan teemaan. Nostimme molempiin esitteisiin esille keskeisiä asioita yhteisöhoitosta. Uusille asiakkaille heitä kiinnostavia kokemuksia entisiltä asiakkailta ja yhteisöhoitoon keskeisimpiä hyötyjä asiakkaalle. Ammatillisille nostimme esille keskeisiä asioita yhteisöhoitoon toteuttamisesta ja sen hyödyistä. Esitteitä tullaan jatkossa hyödyntämään uusien asiakkaiden tutustuessa Oliviaan tai Pinjaan, sekä yhteistyökumppanien ja uusien työntekijöiden tiedottamisessa yksiköiden toiminnasta.

Kehittämisideoita oli haasteellista keksiä, mutta tuorempi opinnäytetyö päihderiippuvaisen kohtaamisesta voisi olla aiheellista. Myös järjestöjen tuottaman päihde- ja perhekuntoutuksen positiiviset vaikutukset yhteiskuntaan olisi mielenkiintoinen aihe. Odottavien äitien ja vauvaperheiden päihdeongelmien hoidon tarpeen tunnistus ja suunnittelu sopisi myös ajankohtaiseksi tutkittavaksi.

Opinnäytetyötä aloittaessa tietokantojen oikeaoppinen käyttö ja tiedonhaku ei ollut täysin hallinnassa. Tiedonhaku kehittyi pikkuhiljaa luotettavammaksi ja sujuvammaksi työn edetessä. Hakusanojen keksiminen oli aikaa vievää ja haasteellista, kunnes ymmärrettiin mitä sanoja käyttämällä löydämme luotettavaa ja aiheeseen kohdistuvaa tietoa. Myös kirjoittaminen ja tekstin laatiminen on kehittynyt huomattavasti opinnäytetyötä tehdessä. Opinnäytetyötä tehdessä opittiin paljon uusia taitoja niin yksilöinä kuin ryhmänäkin.

Opinnäytetyön toimeksiantajan asiakaskohderyhmä ja heidän päihderiippuvuutensa nostaa herkästi esiin mielipiteitä ja eettisiä kysymyksiä. Asiakkaalla on oikeuksia ja velvollisuuksia. Oikeuksia käsiteltäessä on kuitenkin määriteltävä, puhutaanko odottavan äidin, syntymättömän lapsen vai molempien oikeuksista. Odottavan äidin kohdalla hoidon tavoitteena on päihdeongelman hoito ja hyvinvoinnin lisääminen sekä turvaaminen. Syntymättömän lapsen kohdalla halutaan turvata tulevaisuus ja tällöin on joissain tapauksissa ohitettava äidin oikeudet ja harkittava pakkohuostaanottoa. Toisen ihmisen oikeuksien rajoittamisen tulee kuitenkin olla perusteltua ja sillä tulee olla toisen henkilön hyvinvointia lisääviä vaikutuksia, jotta toimia voidaan kutsua hoidoksi. Lainsäädännön tulisi olla yhtenäistä ja sen tulisi aina huomioida ihmisten hyvinvointi. Huomioitavaa on, että jokaisella ihmisellä on täysi ihmisarvo ja kaikki tekevät virheitä ja epäonnistuvat joskus. Odottavan äidin hoitoa suunniteltaessa on hänen ihmisarvonsa lähtökohta suunnittelulle. Suunnittelussa tulee myös huomioida syntymättömän lapsi ja hänen ihmisarvonsa. Äitiyden tukeminen, lapsen mahdollisimman hyvän hoidon jatkuvuus, hoitohenkilökunnan asenteet ja toistemme tukeminen tulee pitää mielessä aina. (Mattila 2010.)

Päihderiippuvuus herättää ihmisissä usein ristiriitaisia ajatuksia ja tunteita. Jotkut saattavat ajatella, että riippuvuus on itseaiheutettua ja siksi päihderiippuvaiset eivät ansaitsisi apua. Lähtökohtaisesti kuitenkin jokainen ihminen ansaitsee apua ja tukea, oli ongelmat sitten itse tai ulkoisesti aiheutettuja. Sosiaali- ja terveysministeriö on määritellyt, että kuntien tulee vastata päihdepalvelujen järjestämisestä ja niitä on oltava tarpeen vastaisesti. Sosiaalihuollon tehtävä on suunnitella ja toteuttaa päihde- ja riippuvuustyötä toimivana kokonaisuutena muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Odottavan äidin, jolla on päihdeongelma, tulee saada apua ja tukea siinä määrin, kuin on tarpeellista. (STM, päihdepalvelut.)

Opinnäytetyön aihe on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Mediassa on viime aikoina noussut esille aiheita, jotka ovat herättäneet huolta sote-järjestöjen

tärkeän työn puolesta (STT-info 2024). Hyvinvointialueet ja kunnat eivät pysty tarjoamaan järjestöjen mahdollistamaa matalan kynnyksen tukea ja ennaltaehkäisevää työtä hallituksen kiirehtiessä leikkaustoimiin. Mediassa on noussut esille kysymyksiä saavatko järjestöt jatkaa, laajentaa ja kehittää palveluita niitä tarvitseville. Kuntoutuksella on aina suuri merkitys juurikin päihdeäitien ja vauvojen näkökulmasta. Vahva auttaminen ja ammatillinen ohjaaminen on erityisen tärkeässä osassa päihderiippuvuustyöskentelyssä. Jos yksikin äiti ja pieni lapsi saavat turvallisen elämänalun, on se suuri mahdollisuus ja kannattava sijoitus yhteiskunnalle.

Lähteet

- Airaksinen, K & Nikkilä, O. 2008. Perhekuntoutusta pikkulastenkotiin. Viitattu 30.11.2023: ([Microsoft Word - Uusin opinn\344ytety\36626.10.2008.doc](#)) ([theseus.fi](#))
- Airaksinen, T ja Vilka, H. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö (s.129). Tammi
- Andersson, M. 2020. Odottavien äitien ja vauvaperheiden päihdeongelmien hoito. Päihdelinkki. Viitattu 13.11.2023: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeongelmien-hoito/odottavien-aitien-ja-vauvaperheiden-paihdeongelmien-hoito/>
- Arponen, A. 2019. Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelut vuonna 2018: Nykytila ja kehittämisehdotukset. Terveuden ja hyvinvoinnin laitos.
- De Leon, G. 1994. Therapeutic Community: Advances in research and application. National Institute on Drug Abuse. Viitattu 30.4.2024: <https://rm.coe.int/m9-i/1680a2adcd>
- De Leon, G. 2000. The therapeutic community. Theory, model and method.
- Heikkilä, A. & Jokinen, P. & Nurmela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen. Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. WSOY. Viitattu 22.4.2024
- Heloaro, S. 2018. Yhteisöjä kehittämässä. Laurea Ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.12.2023: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/148788/SannaHeloaro.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hirvonen, E. & Johansson, K. & Kyngäs, H. & Kääriäinen, M. & Poskiparta, M. & Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. (s.127) WSOY
- Häkkinen, I. 2013. Toipumiskulttuuri. Päihdetoipuminen ja esimerkin voima. Espoo: Prometheus kustannus Oy.
- Hurtig, S. 2003. Lasta suojelemassa – etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Häkkinen, M. 2023. Huumeiden aiheuttama päihtymys, käytön ongelmat ja huumeriippuvuus. Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 13.3.2024: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00414>

Ikonen, Y. 2021. Päihdetyön menetelmät ja –koulutus. Yhteisöhoito. Päihdelinkki. Tietopankki. Tietoiskut. Viitattu 12.11.2023:

<https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeyon-menetelmat-ja-koulutus/yhteisohoito>

Kalland, M & Sinkkonen, J. 2001. Finnish children infoster care: evaluating breakdown of longterm placement. Child Welfare 80: 513-27.

Kallio, L. & Ylitalo, S. 2018. Yhteisöhoito, teoksessa Huume- ja lääkeriippuvuudet. (s. 151-168). Duodecim.

Kantamo. Katkaisuhuolto – päihdeettömän elämän alku. 2023. Viitattu 15.4.2024: [Katkaisuhuolto - Päihdeettömän elämän alku | Kantamo](#)

Ketonen, L. 2022. Formatiivinen vertaisarviointi kehittää tärkeitä elämäntaitoja: Lectio praecursoria. Kasvatus & Aika, 16(1), 98-103. Viitattu 8.5.2024:

<https://doi.org/10.33350/ka.109054>

Kotkavirta, J. 1998. Hegel, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys. Yhteisö: Filosofian näkökulmia yhteisöllisyyteen. SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 16. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.4.2024: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44455>

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Lastensuojelulaki (2007/417) Viitattu 14.4.2024:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mattila, K-P. 2010. Asiakkaana ihminen. Työnä huolenpito ja auttaminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Mieli 2023. Päihderiippuvuus vaikuttaa koko elämään. Viitattu 23.3.2024:

<https://mieli.fi/mielenterveys-koetuksella/paihderiippuvuus-vaikuttaa-koko-elamaan/>

Mäkelä, R. & Niemelä, S. 2015. Huumeriippuvuuden hoito. Päihdelinkki. Viitattu 14.4.2024: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeongelmien-hoito/huumeriippuvuuden-hoito/>

Mäkelä, R. & Simojoki, K. & Partanen, M. 2020. Opioidiriippuvuuden lääkkeellinen vieroitus- ja korvaushoito. Päihdelinkki. Viitattu 14.4.2024:

<https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeongelmien-hoito/opioidiriippuvuuden-laakkeellinen-vieroitus-ja-korvaushoito/>

Nyman, S. 2015. Vauva lastensuojelun asiakkaana. Pro Gradu tutkielma. Helsingin yliopisto.

Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Porvoo: WS Bookwell.

Ruisniemi, A. (2006a). Minäkuvan muutos päihderiippuvuudesta toipumisessa. Tutkimus yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampere University Press. Viitattu: 6.12.2023

Ruisniemi, A. (2006b). Vanhemmuus päihderiippuvuudesta toipumisen voimavarana. Teoksessa R. Nätkin (toim.), Pullo, pillerit ja perhe. Vanhemmuus ja päihdeongelmat. (s. 165 – 187). Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu: 6.12.2023

Salonen, K. & Eloranta, S. & Hautala, T. & Kinos, S. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun Ammattikorkeakoulu 2017. Viitattu 6.12.2023.

STM. Sosiaali- ja terveysministeriö. Vastuualueet. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut. Sosiaalipalvelut. Päihdepalvelut. Viitattu 23.4.2024: <https://stm.fi/paihdepalvelut>

STT-info. 2024. SDP:n varapuheenjohtaja Niina Malm: Hallituksen leikkaus sote-järjestöiltä on järjenvastainen. Viitattu 24.4.2024: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70141706/sdpn-varapuheenjohtaja-niina-malm-hallituksen-leikkaus-sote-jarjestoilta-on-jarjenvastainen?publisherId=4165&lang=fi>

Suomen lääkäriliitto 2021. Potilaan päihdeongelma. Viitattu 23.3.2024: <https://www.laakariliitto.fi/laakaran-etiikka/mielenterveys-paihde-ja-muistisairaat-potilaat/potilaan-paihdeongelma/>

Suomi.fi. 2023. Mitä avohoito on? Viitattu 23.4.2024: [Mitä avohoito on? - Alkoholi, huumeet ja rahapelaaminen \(suomi.fi\)](https://suomi.fi/avohoito)

Tarnanen, K & muut. 2018. Huumeongelmat. Käypä hoito -suositus. Duodecim. Viitattu 13.3.2024: <https://www.kaypahoito.fi/khp00056>

Testerit. Huumeetesti info. 2024. Viitattu 22.4.2024: [Huumeetesti info - Testerit](https://www.testerit.fi/huumeetesti-info)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Viitattu 1.12.2023: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

VAK ry 2020. Yhteisöhoito tuo turvaa ja antaa tilaa toipua. Viitattu 5.4.2024:

[Yhteisöhoito tuo turvaa ja antaa tilaa toipua - VAK ry](#)

Yhteisöakatemia.2016. Yhteisön voima. Viitattu 22.2.2024: [https://www.sya.fi/yhteison-](https://www.sya.fi/yhteison-voimai/)

[voimai/](#)

Yhteisöhoidon hyödyt

TURUN
ENSI- JA
TURVAKOTI RY

Vertaisuus samassa
elämäntilanteessa
olevien kanssa

Toipumista tukevat arkirutiinit

Päihteetön ja kannustava ympäristö

Asiantunteva henkilökunta, joka
tukee elämän monissa osa-
alueissa

Asiakaspalautteet

TURUN
ENSI- JA
TURVAKOTI RY

“Vertaistukea, keskustelutukea.
“En ole yksin, ei ole
kummallista” - olo. Muita
vanhempia ympärillä, omilla
kavereilla ei ole lapsia.”

“Turvallista tulla tänne kun täällä on kokeneita vanhempia
tukena. Vertaistuki on tärkeää, jaetaan samoja haastavia
vaiheita vanhemmuudessa.”

*“ Seulat on yksi päihteettömyyttä tukeva asia.
Kuntoutusmyönteinen ilmapiiri, ei ihannoida päihteitä.
Keskiyön ryhmässä puhutaan siitä, miten ei muistele
päihdeaikoja hyvällä, tsemppaa itseäkin muistamaan, ettei
ne ollu hyviä aikoja.”*

“Hoivis-ryhmä on tosi hyvä.
Lapsi saa leikkiä muiden
kanssa. Oppii olemaan irti
vanhemmista.”

Ensikoti Pinja: pinja@tuentu.fi

Avopalveluyksikkö Olivia: olivia@tuentu.fi

YHTEISÖHOIDON HYÖDYT RIIPPUVUUSTYÖSKENTELYSSÄ

Turun ensi- ja turvakodin vauvalähtöistä päihdetyötä tekevät yksiköt Olivia ja Pinja ovat osa ETKL:n koordinoimaa valtakunnallista Pidä kiinni® -hoitojärjestelmää. Hoitojärjestelmä auttaa päihdeongelmaisia odottavia äitejä ja vauvaperheitä. Tavoitteena on tavoittaa päihteitä käyttävät äidit ja vauvaperheet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarjota heille oikein kohdennettua tukea.

Motivaatio päihteettömyyteen on korkeimmillaan raskauden aikana ja ensimmäisinä kuukausina lapsen syntymän jälkeen.

Hoitojärjestelmässä toteutetaan vauvalähtöistä päihdekuntoutusta, jossa yhdistyy päihdekuntoutus sekä vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Vauvat eivät odota äidin kuntoutumista, vaan tarvitsevat alusta asti riittävän hyvää hoitoa. Vanhemman tausta ja päihteiden pitkäaikaisen käytön vaikutukset voivat estää äitiä ymmärtämästä, mitä vauva vaatii. Työntekijän rooli tässä on toimia vauvan äänenä, joka muistuttaa äitiä vauvan tarpeista.

Yksiköissä toteutetaan yhteisökuntoutusta, jossa yhteisön jäsenet tukevat toisiaan yksilöllisissä tavoitteissaan. Päihdekuntoutuksessa yhteisö tukee yksilöä irti päihderiippuvuudestaan. Toiminnan lähtökohtana ovat avoimuus, tasa-arvo, yhteisöllisyys ja todellisuuden kohtaaminen. Yhteisöllisyydellä tuetaan jokaisen vastuunottamista itsestään ja muista kuntoutujista.

Terapeuttisen yhteisön jäsenet toimivat yhdessä kuin perhe.

Yhteisöhoidon avuin pystytään luomaan paikka, jossa on turvallista opetella uusia päihteettömiä elämäntaitoja ja vastuunottoa. Päihdekuntoutuja pystyy näin luomaan uutta päihteetöntä minäkuvaa. Tavoitteena on kokonaisvaltainen elämänmuutos, päihteetön ja turvallinen vanhemmuus sekä paluu yhteiskunnan tasavertaiseksi jäseneksi.

Yhteisöhoito ja terapeuttisen yhteisön synty vaatii osaamista ja motivaatiota sekä kuntoutujilta, että henkilöstöltä.

Yhteisöhoidolle ominaista on se, että yhteisön toiminnasta vastaavat asukkaat ja työntekijät yhdessä. Joskus tämä saattaa aiheuttaa yhteisössä konflikteja, mutta sekin opettaa yhteisölle uudenlaisia päihteettömiä vuorovaikutus- ja kriisinvratkaisutaitoja, sekä turhautumisten ja pettymysten sietämistä turvallisesti. Jokainen yhteisö kehittyy ajan myötä omanlaisekseen.

Toimiva yhteisö on turvallinen ja korjaava tila, jossa on tilaa erehtyä, tehdä virheitä ja kehittyä.

Hyötyjä

- Vertaisuus samassa elämäntilanteessa olevien kanssa
- Päihteetön ja kannustava ympäristö, joka tukee päihteetöntä lapsiperhe-elämää
- Arkirutiinit, jotka tukevat toipumista
- Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen
- Lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen muodostuminen
- Kohderyhmän tarpeisiin erikoistunut henkilökunta, joka tukee elämän eri osa-alueilla
- Huostaanotolta välttyminen

Yhteisöhoidon historiaa

Päihderiippuvaisten yhteisöhoito on alun perin syntynyt päihteiden käyttäjien aloitteesta omien tarpeiden pohjalta. Ammatillinen Pidä kiinni@-projekti on syntynyt 90-luvun lopulla. Alusta alkaen ajatus on ollut, että tarvitaan varhaista tukea ja pitkäjänteistä erityistason hoitoa raskaana oleville päihderiippuvaisille äideille. Ensikoti Pinjan perustamisen jälkeen havaittiin nopeasti selkeä tarve laajentaa projektia. 2000-luvun alkupuolella perustettiin viisi uutta päihdeonhelmien hoitoon erikoistunutta ensikotia eri puolille Suomea.

Ensi- ja turvakodit Turussa	Yhteystiedot	Lähijohtajat
Etsivä- ja matalan kynnyksen työ	www.tuentu.fi/etma	Lähijohtaja Minna Bäcklund p. 050 572 4215 minna.backlund@tuentu.fi
Ensikoti Pinja	Luolavuorentie 7b, 20810 Turku p. 050 3851 200 pinja@tuentu.fi	Lähijohtaja Tii Miettinen p. 050 538 3511 tii.miettinen@tuentu.fi
Avopalveluyksikkö Olivia	Verkatehtaankatu 4, 7.krs, 20100 Turku olivia@tuentu.fi	Lähijohtaja Minna Bäcklund p. 050 572 4215 minna.backlund@tuentu.fi

